

CONSTITUIREA INSTITUȚIILOR DE FOLCLOR ÎN BUCOVINA

Nicolae VIERU, masterand,

Facultatea de Științe ale Educației, Psihologie și Arte
Universitatea de Stat „Alecru Russo” din Bălți

Conducător științific: Svetlana POSTOLACHI, lector univ.

Abstract: *This paper represents an analysis of bucovina s folk, and the way presercing and prolonging national values. The folk is said to be the pure water of a nation, which roots belong to the wisdom of a contry, hereby the romanian culture s folk represents the totality of its creations. The defining elments which characterise romanian culture which are being seen as a profundity are the national costume, and roamian traditions. Beginning from the characterisation of bucovina s folk, we can affirm it has an unitary structure, and represent a visit card at the international level This is why in the last part of this paper, we proposed ourselves to analyse the pedagogical field of preserving romanian culture and identity. We invite you dear readers, to enjoy the magical world of Bucovinean folk.*

Keywords: *folklore, authenticity, conservation, capitalization, promotion*

Lucrarea de față reprezintă o analiză a folclorului bucovinean, a modalității de conservare și perpetuare a valorilor autohtone. Folclorul, „apa vie” a identității neamului românesc, își are rădăcinile în înțelepciunea și cunoașterea poporului, reprezentând totalitatea creațiilor culturii spirituale românești. Elementele definitorii care caracterizează poporul român sunt remarcate simplu, dar cu o profunzime aparte în ceea ce reprezintă portul, tradiția, dansurile, cântecele, obiceiurile și meșteșugurile autohtone, atât de frumos admirate și apreciate de alte popoare. Pornind de la caracterizarea folclorului bucovinean și analizând locuitorii acestor meleaguri, făuritori și păstrători ai valorilor naționale, oameni vrednici și talentați care au făcut din „Țara fagilor” un ținut de basm, putem afirma că folclorul din Bucovina este unitar ca structură și reprezintă o carte de identitate a bucovinenilor în plan internațional. Pe lângă caracteristicile folclorului bucovinean, această lucrare ne propune spre descoperire o scurtă prezentare a Bucovinei și o analiză a instituțiilor de folclor din zonă atât de frumos evidențiate prin particularitățile și prin trăsăturile care le definesc. Putem admira prin această prezentare, frumusețea și simplitatea folclorului bucovinean, putem înțelege frumusețea doinelor și baladelor bucovinene, a horelor bătrânești de odinioară cu un permanent răsunet în rândul generației contemporane. Depinde de noi cum reușim să păstrăm și să cultivăm aceste valori în rândul generațiilor care vor urma. De aceea, în ultima parte a lucrării ne-am propus spre analiză dimensiunea didactică a folclorului bucovinean, în vederea implementării constante în sufletul elevilor a dragostei și respectului față de valorile tradiționale românești, pentru a asigura o conservare și dezvoltare durabilă a folclorului românesc. Vă invităm, dragi cititori, să savurați minunata lume a folclorului bucovinean.

Metodele, procedeele și tehnicile cercetării derivă din studierea literaturii de specialitate și se rezumă la metoda trăirii și înțelegerii folclorului, metoda creării

contextului favorabil studierii folclorului, demonstrării elementelor de conținut și necesitatea studierii folclorului.

Baza experimentală a cercetării o constituie elevii din școlile de stat și particulare, învățământ primar, gimnazial și colegii, atât din instituțiile de specialitate specifice muzical/artistice cât și din alte domenii de studiu.

Analizând literatura de specialitate, putem observa că necesitatea păstrării și promovării valorilor tradiționale în rândul tinerilor și constituirea unui număr cât mai mare de instituții specializate în predarea folclorului în cadrul învățământului de stat este cu atât mai mare, cu cât se promovează în rândul generației actuale obiceiurile împrumutate de la alte popoare, în detrimentul valorilor naționale. Actualmente constatăm că promovarea valorilor tradiționale românești în rândul tinerilor, prin înființarea și susținerea creării instituțiilor de folclor specializate, reprezintă piatra unghiulară, veriga de legătură a spiritualității neamului românesc, având un scop bine definit în păstrarea identității naționale, unității, autonomiei și promovării valorilor tradiționale în plan internațional.

Caracteristicile folclorului bucovinean. Cuvântul folclor provine din limba engleză *folklore*, fiind compus din cuvintele *folk* și *lore*, ce înseamnă oameni și tradiție. Termenul a fost inventat de britanicul William John Thoms 1803-1885, pentru a înlocui termenul „Popular Antiquities”, utilizat până atunci. În România, împămânțenirea conceptului îi este atribuită lui B. P. Hașdeu. Folclorul românesc reprezintă totalitatea creațiilor culturii spirituale românești. Folclorul la români reprezintă creațiile poporului român păstrate și conservate cu sfințenie peste veacuri, fiind astfel cea mai importantă carte de identitate națională a românilor. Sintagma se referă la producțiile etniilor vorbitoare de limbă română în care dialectele rămân semnalate în istoricul granițelor românești. Urmărind firul istoriei, folclorul românilor include și creațiile atribuite etniilor premergătoare populației românești, traco-geții, protoromânii. Cunoscut la nivel regional, mai ales în urma studiilor cu un caracter științific, întreprinse în sec. al XX-lea, folclorul pe teritoriul României a fost împărțit în numeroase zone folclorice în funcție de regiuni, văi ale râurilor mai importante, județe sau subregiuni ale unui județ. Folclorul ajunge să fie divizat chiar în funcție de sate sau comune, fiind clasificat astfel în zone și subzone etnografice. Acest sistem de diviziuni, aparent exagerat, evidențiază multitudinea de obiceiuri, tradiții, datini care, însumate, relevă identitatea românilor. Crișana, Banat, Țara Moșilor, Țara Oașului, Țara Vrancei, Dobrogea, Moldova, Bucovina, Oltenia, Argeș, Ținutul Mehedinți, Zona Harghitei sunt principalele zone etnografice ale României, care, la rândul lor, sunt subdivizate în zone mai mici, denumite subzone etnografice, delimitate de un grad mai mare de particularitate în privința producțiilor folclorice. Folclorul reprezintă spiritualitatea poporului român de-a lungul istoriei sale. Cu ajutorul folclorului se poate reconstitui viața poporului cu universul obiceiurilor, într-o anumită etapă a dezvoltării lui. Folclorul din zona Bucovinei este unitar ca structură și cuprinde un tezaur de valori artistice, concretizate în mai multe genuri: muzică, joc popular, obiceiuri și tradiții, etnografie. Încorporând în ele o bogată experiență de viață, un univers sufletesc propriu, creațiile folclorice au un rol major în conservarea și transmiterea lor generațiilor viitoare, înlesnind comunicarea între ele și stimulându-

le totodată. În creația bucovineană se întâlnesc cântece străvechi, cântece satirice, cântece epice, cântece de joc și jocuri populare, obiceiuri, tradiții și ritualuri. Majoritatea melodiilor ce însoțesc aceste creații sunt desprinse din stilul „bătrâneasca”. Repertoriul dansurilor populare din Bucovina este deosebit de variat, reprezentând trăsături specific particularizate și păstrate până în zilele noastre. Acestea conțin o gamă variată de elemente deosebite, unele diferă de la un sat la altul, ceea ce le conferă un specific aparte. Diferențele constau în strigături, ritmuri și tempouri specifice tradițiilor locale, particularității și inventivității dansurilor. Această zonă etnografică, dă posibilitatea de reflecție asupra culturii și civilizației pe aceste meleaguri, încărcate de istorie și prin cultura popular autentică, poate răspunde întrebărilor referitoare la geneza și continuitatea poporului român. Păstrarea în diferite domenii ale artei populare din Bucovina – portul, ceramica, meșteșugurile, cântecul și jocul popular, folclorul obiceiurilor, ne dă posibilitatea să urmărim arta populară de-a lungul timpului, conferindu-i statutul de document istoric. Făuritorii și păstrătorii acestor valori naționale sunt locuitorii acestor meleaguri, oameni vrednici și talentați, care au făcut din „Țara fagilor” un ținut de basm, cu legănarea melodioasă a baladelor, cu nostalgia colindelor și obiceiurilor de iarnă, cu privirea ațintită către ceramica neagră de Marginea și strălucirea smalțului de Rădăuți, cu străvechi motive solare crestate în lemnul Bucovinei sau culorile și motivele populare tradiționale păstrate atât de frumos pe portul popular.

Constituirea instituțiilor de folclor în Bucovina în perioada interbelică.

Perioada interbelică a fost perioada de emancipare culturală, muzicală, atât în ce privește muzica cultă internațională și românească, cât și muzica tradițională specifică popoarelor est-europene, inclusiv poporului român. În perioada interbelică, în discuțiile asupra diverselor ideologii sau doctrine culturale privind cercetarea culturii populare, un rol aparte îl ocupă Ovid Densusianu, apropiat prin crezul său unei poziții moderne învecinate cu simbolismul, dar dublată de un spirit științific care l-a inspirat în cercetarea folclorului și a literaturii populare. Îndreptat împotriva folclorului inspirat din viața țăranimii, Densusianu propune în 1920, într-o ședință a Academiei Române, schimbarea unor concepții și îndreptarea spre o viziune modernă asupra folclorului. Vroia să se acorde o atenție deosebită și folclorului care vine cu ceva nou, de actualitate, prin adăugarea în folclorul tradițional a unor elemente din societatea modernă și a unor elemente ale vieții contemporane, a pledat pentru o nouă viziune asupra creației populare, viziuni care și-au găsit împliniri în cercetările complexe etnografice, folclorice, sociologice. Această viziune integratoare a fost preluată și continuată în mod strălucit de Dimitrie Gusti, care, pe lângă programul complex de cercetare monografică a culturii civilizației populare, a creat și cadrul instituțional aferent acestei cercetări. Inedit rămâne însă modul în care el definește cultura poporului, care se îngemănează organic cu noțiunea de civilizație, pentru că elementele culturii populare sunt definite de educația fizică, sanitară și sufletească. Perioada interbelică este favorabilă înființării unor **Societăți corale** și formațiuni muzicale la nivel național, printre care și „Cântarea României”, condusă de Marcel Botez, sau orchestra Filarmonicii din București. Cu totul deosebit a fost meritul lui Constantin Brăiloiu, etnomuzicolog cu renume în cercetarea, prelucrarea

și popularizarea marilor valori ale folclorului muzical românesc. În acest sens, contribuții a avut și Sabin Dragoi, precum și renumitele interprete Maria Tănase și Maria Lătărețu. Revenind în Bucovina, nu putem să nu remarcăm contribuția nemărginită la dezvoltarea și valorificarea culturii și spiritualității bucovinene, a unor personalități bucovinene, precum este cea de la cumpăna dintre sec. XIX – XX, a renumitului folclorist Simion Florea Marian, 1847- 1907. Originar din Ilișești, jud. Suceava, considerat, pe bună dreptate, unul din cei mai de seamă folcloriști și etnografi români, a lăsat urmașilor o operă încă neegalată în literatura noastră de specialitate. Prin opera lui a pus bazele cercetării științifice a folclorului și a stimulat culegerea amplă a creațiilor populare de către alți cercetători.

Evoluția instituțiilor de folclor bucovinean în perioada postbelică, a doua jumătate a sec. al XX-lea. Perioada de după cel de-al doilea război mondial surprinde multe transformări în ceea ce privește ascensiunea folclorului tradițional bucovinean prin crearea unor instituții dedicate, în mod special, conservării și valorificării folclorului tradițional, ce îmbracă Bucovina cu rod bogat, în măiestria portului, dansurilor și cântecelor populare. Așa a început povestea fără de sfârșit a Ansamblului Artistic „Ciprian Porumbescu” din Suceava, înființat în anul 1954, instituție profesionistă, de stat, cu obiectiv prioritar de conservare, valorificare și promovare a tezaurului folcloric bucovinean și din întreg arealul românesc, dar, în egală măsură, preocupându-se de promovarea marilor zone folclorice ale țării. Așa a început povestea renumitului Ansamblu de tineri și copii „Balada”, sub îndrumarea directă a maestrului dirijor George Sârbu, cu rol în promovarea și păstrarea comorilor autentice și de neschimbat a folclorului bucovinean. Așa a început, la cumpăna dintre sec. al XX-lea și al XXI-lea, povestea nenumăratelor ansambluri de amatori de pe raza județului Suceava, ansambluri ale Caselor de Cultură care vin să încununeze, să îmbogățească și să completeze, zestrea bucovinenilor atât de frumos, într-un mănunchi de cântece și dansuri populare ale tezaurului național românesc.

Dimensiunea didactică și evoluția învățământului artistic din Bucovina. În ce privește educația artistică, ca factor de maximă importanță în clădirea personalității umane nu putem să nu menționăm instituțiile de stat înființate în acest sens, cum este Colegiul de Artă „Ciprian Porumbescu” din Suceava, cu o vechime de peste 45 de ani în activitatea didactică, care duce mai departe crezul cititorilor săi de a forma artiști și oameni de cultură, cu rol deosebit în formarea și dezvoltarea competențelor și abilităților în domeniul artistic, având structurată activitatea în patru domenii: muzică, arte plastice, arhitectură și restaurare-conservare de bunuri culturale. Meritul prestigios al acestei instituții este contribuția permanentă la formarea și dezvoltarea generațiilor de oameni cu aptitudini, capacități cu viziuni și simț artistic, dedicați artei. Nu putem să trecem neobservat contribuția Școlii Populare de Artă din Suceava „Ion Irimescu”, precum și a Centrului de Creație și Conservare a Patrimoniului Cultural Artistic, instituții aflate sub egida Centrului Cultural Bucovina, patronat de Consiliul Județean Suceava, având ca obiectiv prioritar, comun, păstrarea și valorificarea tezaurului cultural-artistic tradițional bucovinean. Secolul al XXI-lea vine cu idei noi, actuale și inovative în vederea îmbogățirii, valorificării și promovării în rândul tinerilor a patrimoniului național

păstrat cu sfințenie peste veacuri de strămoșii noștri, având totodată și asumarea responsabilității de a fi bucovineni. Această responsabilitate ne antrenează tot mai mult în „lupta” pentru păstrarea valorilor pur autentice și transmiterea lor generațiilor viitoare, dar și implicarea accentuată în ceea ce privește educația artistică și dezvoltarea simțului artistic în rândul elevilor și al tinerilor. Putem menționa o astfel de inițiativă, manifestată cu succes în județul Suceava, cu tendințe de extindere și în alte județe ale țării, demnă de apreciat, restrânsă într-un prestigios proiect intitulat atât de sugestiv „10 pentru folclor”, ce presupune întâlniri-spectacol în fiecare an, cu scopul de a introduce folclorul în rândul disciplinelor de predate în instituțiile de învățământ. Inițiat printr-o acțiune îndrăzneată de TV Intermedia din Suceava, în parteneriat cu Inspectoratul Școlar Județean Suceava și Consiliul Județean Suceava, susținut gratuit de artiști îndrăgiți bucovineni și din țară, Proiectul „10 pentru folclor” are ca scop promovarea și implementarea folclorului ca obiect de studiu opțional în școlile și instituțiile de învățământ nespecializate în domeniul artistic. Aceasta este strădania poporului român, încununată cu succes de-a lungul veacurilor, cu scopul de a păstra și conserva tradițiile și obiceiurile strămoșești, folclorul-tezaur național, carte de identitate internațională a neamului românesc.

În urma studierii literaturii de specialitate și acumulării rezultatelor obținute, putem realiza o analiză a problemei de cercetat, o sinteză a elementelor de structură și conținut. În vederea obținerii unor rezultate eficiente privind perpetuarea valorilor tradiționale, putem compara rezultatele obținute pe un eșantion instruit în spiritul păstrării, valorificării și dezvoltării durabile a folclorului, cu rezultatele obținute pe un eșantion neinstruit. Rezultatele cercetării experimentale confirmă ipoteza conform căreia promovarea folclorului în rândul tinerilor are ca efect păstrarea și conservarea valorilor tradiționale, spiritualitatea neamului românesc și recunoașterea identității naționale în plan internațional.

Concluzii: Folclorul, „apa vie a identității neamului românesc”, a fost, este și va rămâne „o piatră” de neclintit în fața vremurilor de peste veacuri. Așa au știut bucovinenii să își păstreze identitatea națională prin: cultură, port, tradiție, dansuri, cântece, obiceiuri și meșteșuguri autohtone, atât de frumos admirate și apreciate astăzi de alte popoare.

Bibliografie:

1. *O cronologie istorică atestată*. [online] [citat 15.03.2020]. Disponibil: <http://centrulculturalbucovina.ro/o-cronologie-folclorica-atestata/>
2. Ghidul iubitorilor de folclor [online]. Suceava: Editura Lidana, 2014 [citat 15.03.2020]. Disponibil: <http://centrulculturalbucovina.ro/wp-content/uploads/2019/01/Ghidul-nr-8.2018-cu-Cuprins.pdf>
3. *Istoria folclorului de la pașoptism la clasicism*. [online] [citat 15.03.2020]. Disponibil: <https://fondpublicistic.wordpress.com/2017/09/12/istoria-folclorului-de-la-pasoptism-la-comunism/>
4. BOTEZATU, Grigore. *La izvoare. Povesti, poezie populară și cercetări de folclor*. Chișinău: Editura Hyperion, 1991. 240 p. ISBN 5-368-01180-6.